

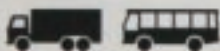
AO

ACTUELE ONDERWERPEN

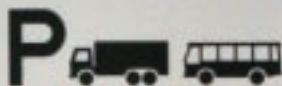
Symposium

Dronten

ZONE

uitgezonderd
ma t/m vr
0800 - 1800 h

Delta

V.O.F.
Samenwerkingsverband

Toekomst van de agrarische sector in Flevoland

Deze uitgave is in samenwerking met AO (buiten de AO reeks om) uitgebracht

Uitgeverij AO (Actuele Onderwerpen) brengt in de AO-reeks publicaties van deskundige auteurs en heeft als doel hoogwaardige, exclusieve informatie op een objectieve en toegankelijke wijze voor een breed publiek te ontsluiten.

Uitgave:
Uitgeverij AO (Actuele Onderwerpen) BV
Pascallaan 71, 8218 NJ Lelystad

Telefoon: 0320 - 286962
Fax: 0320 - 286985
E-mail: info@actueleonderwerpen.nl
Internet: www.actueleonderwerpen.nl

Uitgever:
Drs. Meine Broomhaar

Manager:
ing. Ronald Buitenhuis

Vormgeving:
Alex Rimini

Productie:
Karmac Drukkerij BV

Opdrachtgever:
VOF Samenwerkingsverband

AO heeft al het mogelijke gedaan om de eigenaars van de reproductierechten op te sporen en verontschuldigt zich voor elke onopzettelijke weglating en zou in zulke gevallen graag in toekomstige uitgaven een vermelding opnemen.

Uitgeverij AO (Actuele Onderwerpen) B.V.

Al sinds 1936 biedt Uitgeverij AO (Actuele Onderwerpen) B.V. een verrassende, objectieve én informatieve kijk op de actualiteit. Elke 14 dagen een compact boekje, geschreven door experts. Voor een ieder met een brede interesse.

Heeft u, uw partner of hebben uw kinderen een brede interesse? En wilt u ook elke twee weken worden verast met een boeiend en actueel onderwerp? Word dan nu lid van de Actuele Onderwerpen reeks! Of bestel via onze website een uitgave naar keuze.

Word abonnee en ontvang elke 14 dagen een AO.
Kijk op onze (vernieuwde) website:
www.actueleonderwerpen.nl
Of bel: 0320-286962

Bestellen

Bestellen kan via onze website, of door overmaking van het te betalen bedrag op girorekening 7577464 of bankrekening 68.06.13.730 en vanuit België via een postcheque 000-1741911-82, t.n.v. AO BV Lelystad, o.v.v. naam, adres, woonplaats, (land) en editienummer.
Losse nummers € 3,25
Verzamelbanden € 3,50
Verzendkosten bedragen € 2,50 per zending

Abonnementen

Deelabonnement, 5 boekjes van één thema €12,50
Abonnement voor de Benelux per jaar € 54
Abonnement per half jaar € 32
Jubileumabonnement per 2,5 jaar € 112
Abonnement buitenland per jaar € 89
Bij automatische incasso geldt een korting van € 2,50 op de abonnementsprijzen.

www.actueleonderwerpen.nl

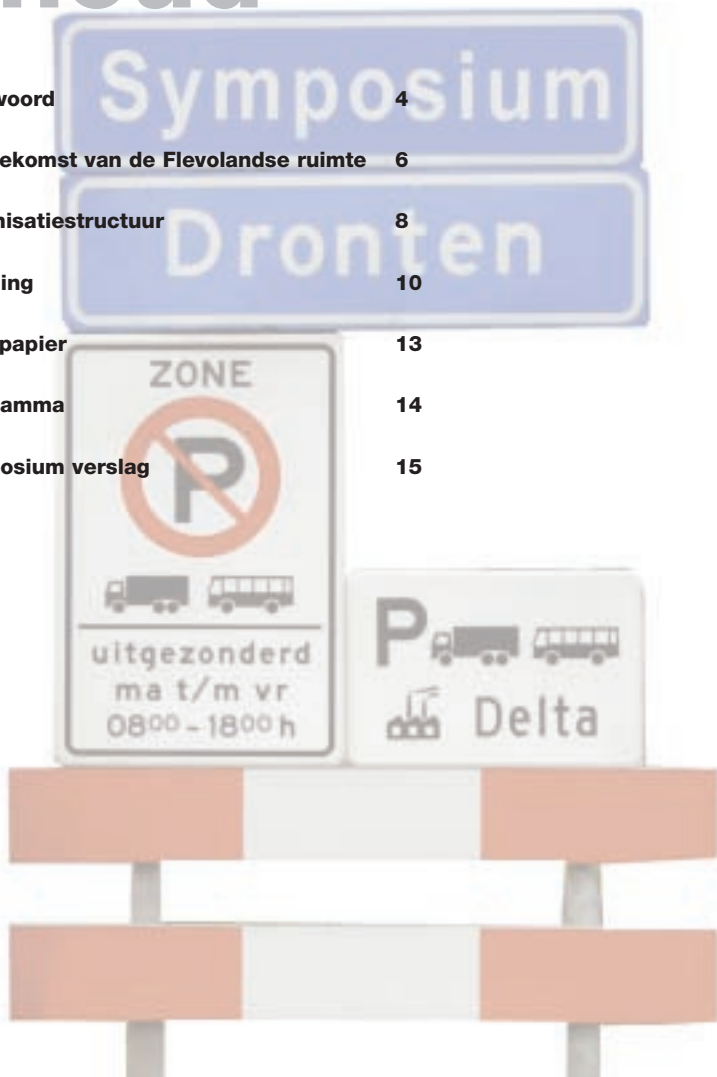
Redactie en uitgever zijn zich volledig bewust van hun taak een betrouwbare uitgave te verzorgen. Niettemin kunnen zij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventueel in deze uitgave voorkomende onjuistheden.

© 2004 AO (Actuele Onderwerpen) BV

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	4
De toekomst van de Flevolandse ruimte	6
Organisatiestructuur	8
Inleiding	10
Praatpapier	13
Programma	14
Symposium verslag	15

Voorwoord

Eind 2002 vormden de Kamer van Koophandel Flevoland, de Milieuraad Almere, de NLTO, de Rabobank Groep, de SEOR Flevoland en de Vereniging Bedrijfskring Almere een 'denktank'. Het was hun gezamenlijk doel breed ter discussie te stellen op welke wijze de verstedelijking zich in de toekomst in Flevoland zal manifesteren en welke veranderingen er zich in het gebied kunnen voordoen. De vraag is ook welke de meest wenselijke ontwikkelingen zijn voor elk deel van Flevoland.

Het staat vast dat de Flevolandse ruimte onder de druk zal blijven staan van de steeds verder uitdijende Randstad. De toekomstige groei van Almere is daarvan een te voorzien effect. De potentiële groei tot 400.000 inwoners in 2030, de zogenaamde 'schaalsprong', werd het onderwerp van de studie Integraal Ontwikkelings Plan (IOP) Almere. De verstedelijking zal echter niet stoppen bij Almere, maar zal zich ook in de rest van het Flevolandse gebied laten gelden.

De 'denktank' gaf het gezamenlijk initiatief vorm in de Stichting Vitaal en Ondernemend Flevoland, kortweg de V.O.F.. Het bestuur van de stichting, bestaande uit personen die aan de instellingen verbonden zijn en enige andere deskundigen, zet zich in om de hiervoor genoemde doelstellingen te realiseren. Op de website www.vitaalondernemendflevoland.nl zijn de organisatorische aspecten van de stichting, de activiteiten en de rapportages van de symposia gepubliceerd.

De Stichting VOF kwam tot de navolgende uitgangspunten voor haar activiteiten:

- In elke Flevolandse gemeente wordt een symposium gehouden, derhalve totaal zes. Dit vergroot de participatiegraad aan de beoogde discussie.
- In de discussies worden wetenschappers geconfronteerd met de bestuurders en politici.
- Op elk symposium is een ander onderwerp aan de orde, dat zoveel mogelijk aansluit bij de gemeente waar een symposium plaatsvindt.
- De reeks symposia en het eindcongres zijn erop gericht een substantiële bijdrage te leveren aan de herziening van het Provinciale Omgevingsplan dat in deze periode wordt herzien.
- Van elk onderwerp worden zoveel mogelijk ook de mondiale, Europese en Nederlandse ontwikkelingen met betrekking tot een onderwerp besproken alvorens de consequenties voor het Flevolandse gebied worden geformuleerd.
- De toekomstvisie kan doorlopen tot ongeveer 2050. Er wordt

verondersteld dat Flevoland in genoemd jaar circa 1 miljoen inwoners zal hebben.

De zes symposia worden in begin 2005 afgesloten met een eindcongres in het Provinciehuis te Lelystad.

Alle Flevolandse gemeenten zegden hun medewerking toe en hebben de benodigde lokaliteiten en voorzieningen gesponsord. De provincie heeft door middel van subsidie bijgedragen aan de activiteiten van de stichting. Het bedrijfsleven en enkele organisaties hebben gesponsord. Alle partijen hebben het belang van de activiteiten van de stichting daardoor onderstreept.

Graag zeg ik dank aan alle partijen die het initiatief hebben gesteund, de gemeenten en de provincie Flevoland, de Flevolandse Rabobanken en de Rabobank Groep, de Kamer van Koophandel Flevoland, de NLTO. Ook dank ik stedenbouwkundige Simon Wever, die een viertal toekomstmodellen met betrekking tot de Flevolandse ruimte heeft gemaakt en deze voor het werk van de stichting ter beschikking heeft gesteld.

Ik dank ook de vele wetenschappers en bestuurders die inleidingen hebben gehouden en de discussies inhoud hebben gegeven. De bestuursleden en vele medewerkers van de stichting hebben zich sinds eind 2002 voor de voorbereiding en de uitvoering van alle activiteiten ingespannen. Zij hebben een voortdurend enthousiasme voor het initiatief getoond. Het is een onmogelijke opgave ieders naam te noemen, maar iedere betrokkene dank ik voor zijn of haar inzet. Graag reken ik op ieders deelname voor het resterende deel van het traject, dat wij ons hadden voorgenomen te gaan. Op dit moment resteren nog de symposia in de gemeente Noordoostpolder, de gemeente Almere en het eindcongres.

Van elk symposium is een verslag opgenomen in een apart boekje. De resultaten van de discussies zullen worden gebruikt voor het eindcongres in maart 2005. Van het eindcongres zal een apart verslag worden gemaakt.

De Stichting V.O.F. draagt eraan bij dat het netwerk van personen, dat zich bezighoudt met de toekomst van de Flevolandse ruimte, wordt uitgebreid en verstevigd. Dit zal leiden tot een wezenlijke bijdrage aan het nieuwe Provinciale Omgevingsplan.

Samenwerkingsverband V.O.F.
mr. A.W.A. Joosen, voorzitter

De toekomst van de

Het samenwerkingsverband V.O.F. (Vitaal en Ondernemend Flevoland) wil binnen de provincie een discussie op gang brengen over de toekomst van het grondgebied van Flevoland.

Als (denkbeeldig) eindpunt voor die ontwikkeling is het jaar 2050 gekozen. Natuurlijk is vijftig jaar vooruitzien een onmogelijkheid, maar dat neemt niet weg dat het creëren van een visie voor een ontwikkeling in de tijd een uitgangspunt kan zijn voor nodige ontwikkelingsactiviteiten.

I Uitgangstellingen:

- De bevolkingsdruk vanuit de Randstad Holland en de regio Zwolle Kampen op de Flevolandse ruimte zal in de komende vijftig jaar voortduren totdat er een voorlopig verzadigingspunt bereikt zal zijn. Op dat moment, zo schatten wij, zullen er in de Flevolandse ruimte zo'n 1 miljoen mensen wonen.
- Door de uitbreiding van de Europese Unie en de druk van de ontwikkelingslanden en geheel Amerika zullen de landbouwsubsidies binnen de Unie afgebouwd worden, waardoor de groot-schalige landbouw uit West-Europa, dus ook uit onze regio, zal verdwijnen.
- De wereldwijde klimaatsveranderingen zullen voor een stijging van het zeewater en extreme weersomstandigheden zorgen, die, zeker in onze omgeving, tot ingrijpende veranderingen zullen leiden.

Uitgaande van deze stellingname wil het samenwerkingsverband een discussie op gang brengen over de toekomst van ons gebied. Het samenwerkingsverband heeft om aan de discussie een 'gezicht te geven' de vier ruimtelijke visies van de stedenbouwkundige Simon Wever ingebracht.

Om de discussie op gang te brengen wil het V.O.F. in de periode 2004-2005 in de zes gemeenten van Flevoland een symposium organiseren, waarbij een facet van de mogelijke ontwikkeling van Flevoland ter discussie gebracht wordt. De resultaten van de discussies worden gebundeld en verder besproken tijdens een afsluitend congres, zodat de 'denkperiode' kan worden afgesloten met een integrale visie.

II Symposia:

Werkwijze:

- In elke gemeente wordt in de genoemde periode een symposium gehouden.
- Elk kent een middag- en een avond sessie.
- 's Middags wordt er gediscussieerd in werkgroepen, die een besloten karakter hebben en waarvoor de deelnemers uitgenodigd worden.
- De plenaire avondbijeenkomst is in zoverre openbaar, dat men zich vooraf gemeld moet hebben.

Werkgroepen:

- Tijdens de middagsessie wordt er gediscussieerd in twee soorten werkgroepen.
- Binnen een 'locale werkgroep', zo die geformeerd kan worden, worden de plaatselijke wensen en toekomstmogelijkheden besproken.
- Onderdelen van een ontwikkelingsfacet van het Flevolands gebied worden in 'provinciale werkgroepen' doorgelicht.
- Een provinciale werkgroep wordt gevormd door genodigden, één deskundige inleider, en een voorzitter en secretaris.
- De deelnemers aan de discussies krijgen

Flevolandse ruimte

minstens veertien dagen vooraf inhoudelijke informatie (het praatpapier), aan de hand waarvan de discussie binnen de werkgroep gevoerd wordt.

- In de provinciale werkgroepen geven de deskundigen een inleiding, waarna er direct gelegenheid is tot het stellen van vragen. Daarbij mag het debat niet geschuwd worden.
- Halverwege de middag is er een pauze, waarbij er gelegenheid bestaat om een drankje te nuttigen en /of met elkaar van gedachten te wisselen.
- Na de pauze wisselen de genodigden van werkgroep, zodat iedereen over twee kanten van de probleemstelling geïnformeerd wordt. Dat geldt niet voor de deelnemers aan de lokale werkgroep.

Avondsessie:

- Bij het begin van de avondzitting geven de deskundigen een korte samenvatting van hun inleiding en de discussies binnen de werkgroep.
- Vervolgens geeft een 'generalist' een eigen visie over het onderwerp van het symposium, waarna hij probeert, samen met de deskundigen van de middagzitting, tot een eindconclusie te komen.
- Het tweede deel van de avond bestaat uit een debat tussen de panelleden en de zaal.

Provinciale inbreng:

- Tijdens elk symposium schetst een lid van de Gedeputeerde Staten een beeld van het beleid van de provincie rondom het onderwerp van de discussie.

III Rapportage:

- Van elk symposium wordt een verslag opgesteld, dat gepubliceerd wordt via

onze website en weer later in drukvorm wordt toegezonden aan de deelnemers, andere belanghebbenden en belangstellenden.

IV Symposia-onderwerpen:

- Toekomst agrarische sector Flevoland (in Dronten)
- (Her)Inrichting buitenruimte (in Zeewolde)
- Watergebruik/waterbeheer en de gevolgen van de klimaatsveranderingen (in Urk)
- Infrastructuur in een zich ontwikkelend Flevoland (in Lelystad)
- Wonen, woonvormen en samenlevingsverbanden in Flevoland (in Noord-oostpolder)
- Globalisering (?) en de economische ontwikkeling binnen Flevoland en de omliggende regio's (in Almere)

Adviseurs m.b.t. de invulling van de symposia: Ralph Pans, ex-burgemeester van Almere en momenteel voorzitter van het directeurencollege van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en professor dr. Oedzge Atzema, sociaal-geograaf bij de Universiteit van Utrecht.

V Congres:

- De discussie onder de titel "De toekomst van de Flevolandse ruimte" zal worden afgerond met een congres in het provinciehuis.

IV Tijdstippen:

- Symposia: 17 maart, 17 mei, 5 oktober, 3 november, 13 december en 19 januari 2005.
- Congres: 21 maart 2005.

Organisatiestructuur V.O.F.

Stichtingsbestuur V.O.F

Bestuursleden:

Jos Joosen (v.z.)
 Marianneke Creemers
 Helen van de Kamp
 Sietske van Oogen
 Harko Stavasius (p.m.)

Dirk Minne Vis
 Henk Wortel (secr.)
 Willy Schutte
 Henk Nijenhuis
 Hans de Leeuw

Stichtingsbest

Centrale projectgroep

Centrale projectg

Jos Joosen
 Marianneke Creemers
 Henk Wortel
 Harco Starvasius
 Anne Kolmer
 Albert Roozenburg
 Sietske van Oogen

Proj.groep Dronen

Toekomstige agrarische sector

Hans de Leeuw vz.
 Henk Wortel (secr.)
 Willy Schutte
 Albert Roozenburg

Proj. gr. Zeewolde

(her)inrichting buitenruimte

Marianneke Creemers vz.
 Henk Wortel (secr.)
 Albert Roozenburg
 Riet Rijs
 Henk Nijenhuis
 Sietske van Oogen

Proj. groep Urk

Klimaatveranderingen in Flevoland

Sietske v. Oogen vz.
 Henk Wortel (secr.)
 Albert Roozenburg
 Loek Storken

Structuur V.O.F.

Samenwerkingsverband

KvK Flevoland
Milieuraad Almere
NLTO
Rabobank Groep
SEOR
VBA

Adviseurs

Oedzge Atzema
Ralph Pans

Projectgroep:

Eindcongres

Jos Joosen vz.
Henk Wortel secr.
Albert Roozenburg
Marianneke Creemers
Willy Schutte
Loek Storken

Proj.gr. Lelystad

Ontwikkelingen in infra

Dirk Minne Vis vz.
Henk Wortel (secr.)
Albert Roozenburg
Anne Kolmer
Simon Wever

Projectgroep Noordoostpolder

Samenlevingsopbouw

Willy Schutte
Henk Wortel (secr.)
Albert Roozenburg
Jetze Kempenaar

Proj.groep Almere

Globalisering

Rob Nijhof
Henk Wortel (secr.)
Albert Roozenburg
J. den Hartog
Harry Zondag
Loek Storken

Inleiding

Het was een groot avontuur, waaraan wij begonnen.

Ja, en dan is er meteen de vraag over het waarom van dat alles. Voor het antwoord moeten we teruggaan in de tijd. Naar het jaar 1999. Toen zag in Almere een samenwerkingsverband tussen de Vereniging Bedrijfskring Almere (VBA), de Milieuraad Almere en de Rabobank het licht.

Die drie partners waren bezorgd.

Almere groeide ... en groeide ... waar naar toe?

Ging het wel de goede kant uit?

Mocht in onze nieuwe stad, waar de sociale structuren nog uiterst beperkt waren, die stormachtige verstedelijking zonder meer overgelaten worden aan de politiek?

Wij, het samenwerkingsverband, vonden van niet.

Het was voor ons eveneens een vraag of die verstedelijking een louter locale Almeerse kwestie was, of dat de gehele provincie bij dat proces betrokken moest worden.

Na overleg met allerlei instanties en gebruik makend van een scala aan persoonlijke relaties, werd besloten een congres te organiseren.

Nee, geen gewoon congres.

Daarvoor was de materie te veelomvattend.

Het werd uiteindelijk een congres dat voorafgegaan werd door drie symposia, die de titels: 'Wonen', 'Werken' en 'Recreëren' meekregen.

De titel van het congres werd eveneens een bijzondere:

"Extra dag voor Flevoland".

Allereerst het idee: "Extra dag".

Het congres werd gehouden op 29 februari van het jaar 2000.

Het jaar 2000 was namelijk een extra schrikkeljaar, die slechts éénmaal in de duizend jaar voorkomt, en 29 februari 2000 was dus echt 'een extra dag'.

Wat eveneens bijzonder was, was het feit, dat het uitgangspunt niet Almere maar Flevoland was.

Het congres werd een groot succes.

Maar de tijd gaat tegenwoordig ongelooflijk snel.

Nog geen twee jaar na het congres kwam de 'Vijfde Nota' van de toenmalige minister van VROM, de heer Pronk, ter discussie en in die nota stond dat Almere in de periode 2005-2030 zou moeten uitgroeien tot een stad van 400.000 inwoners.

Daar werden we stil van.

Kon dat zo maar?

Het samenwerkingsverband werd nieuw leven ingeblazen en uit-

gebreed met drie provinciale organisaties: De Kamer van Koophandel Flevoland, de SEOR (de provinciale SER) en de NLTO (Nederlandse Land- en Tuinbouworganisatie). Het samenwerkingsverband Vitaal en Ondernemend Flevoland (VOF) werd daardoor een provinciale organisatie.

De verstedelijking van Flevoland moest, zo dachten wij, een Flevolandse kwestie worden, waarover elke Flevolander mee moest kunnen beslissen.

Iedere gemeente in onze provincie is en wordt direct of indirect betrokken bij de consequenties van de twee factoren, die in de komende decennia de metamorfose van ons gebied zullen veroorzaken, namelijk de steeds verdergaande verstedelijking en de herstructurering van de landbouw.

De één is daarbij niet los te zien van de ander en zij zullen in samenhang met elkaar tot nieuwe samenlevingsverbanden moeten leiden.

Het samenwerkingsverband heeft niet de pretentie dat het zonder meer in staat is richting mee te geven aan die metamorfose.

Wij betwijfelen zelfs of er een instantie is die dat wel zou kunnen. De materie is zo complex en de externe factoren, die van invloed kunnen zijn op het proces, zijn, zeker in de tijd gezien, nog zo onvoorspelbaar, dat er telkens weer nieuwe keuzen gemaakt moeten worden.

Wij zijn daarom geen voorstander van modellen, die nu al moeten vastleggen, wat er in de komende decennia zal gaan gebeuren.

Wij pleiten voor een flexibele aanpak, die steeds opnieuw ruimte biedt aan nieuwe initiatieven en ontwikkelingen.

Dat wil echter niet zeggen, dat wij een voorstander zijn van een ongeremde wildgroei.

Integendeel.

Bij al de zes participanten van het samenwerkingsverband staat het belang van de totale gemeenschap voorop.

Om dat te bereiken, moeten er volgens ons aan twee voorwaarden voldaan worden.

Allereerst moet men goed weten, wat de doelstellingen moeten zijn en op welke wijze die doelstellingen de beste kansen kunnen krijgen.

Daarnaast moet er een doorlopende dialoog ontstaan tussen het openbaar bestuur en de gemeenschap, waarbij het initiatief primair bij de gemeenschap moet liggen en het bestuur de grenzen moet bepalen.

De komende twintig jaar zullen in belangrijke mate bepalend zijn

voor de verdere toekomst van ons gebied.

De achterliggende gedachte voor het handelen van het samenwerkingsverband kent eveneens twee facetten.

Dat zijn: 'De dialoog tussen de gemeenschap en het openbaar bestuur een nieuwe impuls te geven' en 'Door onafhankelijke deskundigen informatie laten geven over de mogelijkheden en onmogelijkheden van de doelstellingen en de wijzen waarop die doelstellingen bevorderd kunnen worden'.

De discussie over de toekomst van de landbouw in Flevoland is in dat verband een typisch voorbeeld van onze opzet.

Deze ontwikkeling, speciaal die van de akkerbouw, is van groot belang voor de toekomstige vormgeving van Flevoland.

Maar wat die toekomst zal worden is nog zeer ongewis.

Daarbij spelen, ook in deze kwestie, hoop en een vaak ongemotiveerde verwachting een grote rol.

Daarom heeft het eerste symposium, dat wij organiseren het onderwerp 'Toekomst van de agrarische sector in Flevoland' meegekregen.

Voor dat symposium werden deskundigen van naam en faam uitgenodigd, die het openbaar bestuur en de maatschappelijke organisaties informeerden over de mogelijke en onmogelijke kansen voor een vruchtbare ontwikkeling van de sector in Flevoland.

Hierna volgt het verslag van die bijeenkomst.

Van het verslag van het congres Extra dag voor Flevoland zijn nog een aantal exemplaren op CD beschikbaar

Praatpapier

Toekomst van de agrarische sector in Flevoland

I Tijdspanne:

Als we in dit verband over de toekomst spreken, dan gaan we uit van de periode tot het jaar 2050.

Het jaartal 2050 is niet absoluut bedoeld, maar wil slechts aangeven dat we verder in de tijd willen denken dan bijvoorbeeld het jaar 2015.

II Toekomst agrarische sector in de Europese Unie:

De beschermende maatregelen naar binnen en naar buiten de Europese Unie zullen afgebouwd worden en uiteindelijk verdwijnen.

Wat zijn de gevolgen hiervan voor de landen binnen de Unie?

III Toekomst van de agrarische sector in Nederland:

Gezien het voorgaande:

Wat zullen de consequenties daarvan zijn voor de sector in Nederland:

- Voor de landbouw?
- Voor de (intensieve) veeteelt?
- Voor de glastuinbouw?

IV Toekomst van de agrarische sector in Flevoland:

Wij nemen aan dat in de toekomst het zuidelijk deel van Flevoland, dus de polders Oost- en Zuid-Flevoland, voor een belangrijk deel verstedelijkt zal zijn, terwijl natuur en recreatie eveneens meer ruimte zullen gaan vragen. Een bevolkingsgroei tot 900.000 inwoners in de periode tot 2050 lijkt ons niet onmogelijk (zie daarvoor de modellen van Simon Wever op onze website www.vitaalondernemendflevoland.nl)

Wat zullen de gevolgen van al die ontwikkelingen zijn voor het zuidelijk deel van Flevoland en voor de Noordoostpolder?

Naast een ingrijpende verandering qua bedrijfsvoering, zal ook de beschikbare ruimte voor de sectoren Akkerbouw, Veeteelt en (Glas)tuinbouw sterk verminderd worden.

De gevolgen daarvan zullen verstrekkend zijn.

De vraag naar de financiële consequenties van deze ontwikkelingen voor de sectoren en de individuele ondernemers zal daarbij zeker ter sprake moeten komen.

Een andere vraag die in dit verband misschien interessant is:

Wat zijn de mogelijkheden van de agrarische sector/ondernemer om zijn huidige werkzaamheden te combineren met andere economische activiteiten?

Programma

Symposium Toekomst agrarische sector Flevoland

Datum: 17 maart 2004

Plaats: Dronten

Locatie: Christelijke Agrarische Hogeschool Dronten, De Drieslag 1, 8251 JZ Dronten

Middagprogramma:

15.00 uur Ontvangst deelnemers middagprogramma

15.15 uur **Opening Symposium** (filmzaal)

Jos Joosen, voorzitter VOF
Andries Greiner, gedeputeerde RO
Wubbo de Raad, gedeputeerde

15.20 uur **Start serie symposia**

15.30 uur **Inleiding**

15.45 uur **1e discussieronde**

zaal 1 Akkerbouw, tuinbouw en veeteelt
Wageningen

dr. A.T. Krikke, Universiteit van

zaal 2 Internationaal perspectief

dr. P. de Groot, Rabobank
Nederland

zaal 3 Europa en de agrarische sector

Herman Vermeer, Europees
parlement

16.45 uur korte pauze

17.00 uur **2e discussieronde**

zaal 1 Akkerbouw, tuinbouw en veeteelt

zaal 2 Internationaal perspectief

zaal 3 Europa en de agrarische sector

18.00 uur Afsluiting middagprogramma in de filmzaal

18.10 uur pauze: broodjes, koffie, thee en iets warmes voor de deelnemers aan zowel het middag- als het avondprogramma.

Avondprogramma:

19.30 uur Ontvangst deelnemers avondprogramma

20.00 uur **Opening avondprogramma** (in de filmzaal)

Voorzitter V.O.F.: de heer Jos
Joosen

20.10 uur **Korte terugblik op resultaten middag**

20.50 uur **Inleiding en reactie**

door de drie inleiders
Prof. dr. R. Rabbinge,
Universiteit Wageningen
o.l.v. de dagvoorzitter Dirk
Minne Vis

21.20 uur **Zaaldiscussie met panel**

21.55 uur **Afronding discussie**

22.00 uur **Afsluiting symposium**

Dagvoorzitter
Voorzitter V.O.F.: de heer Jos
Joosen

waarna we een half uur napraten onder het genot van een drankje.

Dronten Symposium

Toekomst agrarische sector

De gedeputeerde Andries Greiner gaf het startsein voor de activiteiten van het V.O.F.

Zeker voor de niet direct betrokkenen bij de agrarische sector is er tijdens dit eerste symposium een totaal nieuwe wereld open gegaan. Er was bij hen zelfs sprake van een soort schokreactie. Zeker, alle deelnemers waren op de hoogte van het afbouwen van de Europese subsidies voor die sector en van het feit dat er in

De gedeputeerde Wubbo de Raad opende het eerste symposium met een uiteenzetting over het provinciaal landbouwbeleid.

Luisteren tijdens de middagdiscussie

Nederland per dag zo'n elf agrariërs stoppen met hun bedrijf.

Toch waren het zeker niet alleen negatieve geluiden die de inleiders lieten horen. Wat echter overduidelijk werd, was dat de agrarische sector in de zeer nabije toekomst een totale metamorfose zou ondergaan. Hierna een korte samenvatting van de uitkomsten van de discussies.

's Middags tijdens de werkgroepdiscussies in de Christelijke Agrarische Hogeschool zorgden een drietal deskundigen voor een korte inleiding en namen daarna deel aan de discussies.

Dat waren respectievelijk de heren A.T. Krikke van de Universiteit Wageningen, P. de Groot van Rabobank Nederland en H. Vermeer, agrariër in Flevoland en Europarlementariër. Tijdens de avondsessie plaatste Professor, dr. Ir. R.Rabbinge nog eens kanttekeningen bij het besprokene.

Schaalvergroting

Over dit onderwerp dachten alle inleiders hetzelfde. Wil een akkerbouwer straks bij een vrije marktsituatie concurrerend kunnen opereren, dan moet hij minstens de beschikking hebben over vierhonderd hectare landbouwgrond. Als men daarbij beseft dat momenteel de landbouwpercelen in Flevoland zo'n veertig à vijftig hectare groot zijn, dan is het de vraag hoe die schaalvergroting in Flevoland gestalte zal krijgen. Vooral als men daarbij bedenkt

Links de inleider de heer de Groot en rechts Jos Joosen, voorzitter van de SEOR en voorzitter van het Samenwerkingsverband, hier als voorzitter van een werkgroep.

dat de verstedelijking van Flevoland steeds meer landbouwgrond gaat opeisen.

Robotisering en verhoging investeringen

Robotisering in de landbouw was bij de echte insiders wel bekend, maar dat het zo snel zou gaan en zulke grootschalige vormen zou aannemen was voor velen toch wel beangstigend. Robots voorzien van geavanceerde mechanische zintuigen, die kunnen wieden, bemesten, ziekten signaleren, enz.,enz. Maar die apparatuur is uitermate kostbaar en dat zal weer tot gevolg hebben dat de investeringslasten voor de ondernemer al maar groter worden.

Productieverhoging

Door robotisering en gewasveredeling, zo stelde professor Rabbinge tijdens de avonddebatten, zal de productie per hectare binnen afzienbare tijd kunnen gaan verdubbelen, terwijl daarbij de milieubelasting geminimaliseerd kan worden.

Herman Vermeer (links) als inleider en Dirk Minne Vis, bestuurslid van het VOF en directeur Kamer van Koophandel Flevoland, als voorzitter van een werkgroep.

Het zevende Product

Herman Vermeer bracht het zevende product ter discussie. De dienstverlening aan niet agrarische sectoren. Daarbij werd gesproken over zorgboerderijen, caravanstallingen, gelegenheid voor kamperen, directe verkoop aan consumenten, natuurbeheer, windmolens, enz. Dus de mogelijkheden om de inkomstenbron van de agrariër te verruimen. Ook brak hij een lans voor de teelt van oliehoudende gewassen. Dat zou, samen met de windmolens, kunnen bijdragen om aan de vraag naar schone energie te kunnen voldoen. Rabbinge stelde daar tegenover dat de teelt van oliehoudende gewassen geen enkele toekomst had. Als alle landbouw-areaal op de wereld gebruikt zou worden voor de teelt van dergelijke gewassen,

Wubbo de Roed in gesprek met Herman van Veen. Midden in de foto zit professor Rabbinge, een van de inleiders van de avond en rechts op de achtergrond zit onze Commissaris van de Koningin de heer Jager.

dan zou dat nog niet voldoende zijn om aan de energiebehoefte te voldoen. Daarbij zou dus sprake zijn van een onverantwoord ruimtegebruik. Daarnaast was de teelt van oliehoudende gewassen alleen door subsidies rendabel te maken en die subsidies werden eerder afgebouwd dan verruimd. Hij stond eveneens uiterst sceptisch tegenover de windmolens. Ook die waren afhankelijk van subsidiegelden. Hij verwachtte in dat verband meer van zonnecellen. De kostprijs van die cellen zouden binnen afzienbare tijd dus danig verlaagd worden en het rendement zo verhoogd, dat ze enorme hoeveelheden goedkope en schone energie zouden kunnen gaan leveren

Specialisatie en eigendom landbouwgrond

Wat alle inleiders ook zagen gebeuren, was de specialisatie. Het verbouwen van één gewas. Dat was, gezien de nodige wisselbouw, alleen mogelijk als de akkerbouwer over wisselende percelen kon beschikken. Dat zou op twee manie-

ren kunnen geschieden. Allereerst door samenwerking van akkerbouwers, die zich in de verschillende mogelijkheden van landgebruik gespecialiseerd hadden. Een combinatie van landbouw en veeteelt zou daarbij tot de mogelijkheden gaan behoren.

De tweede mogelijkheid was het scheiden van het eigendom en het gebruik van de grond. Dus bezit en gebruik in verschillende handen brengen. Voor de aanwezige agrariërs was die gedachte en ook de naam 'grondboer' (agrariërs die hun land niet zelf meer bewerken maar verpachten aan derden) niet vreemd. Die ontwikkeling was in Flevoland al volop gaande.

Kassenteelt

Rabbinge kwam met een lijstje van Nederlandse agrarische top-successen op de wereldmarkt. Eén daarvan was de bloemenkweek bij de Nederlandse glastuinbouw. Hij wees daarbij ook op de ontwikkelingen bij die sector. Momenteel is glastuinbouw een energieverslindende sector. In de toekomst zou diezelfde kassenteelt wel eens een energieleverancier kunnen worden. Gesloten containers, waarin bij kunstlicht en in een volkomen geregeld klimaat producten geteeld kunnen worden en waarbij de benodigde

Rabbinge plaatste tijdens de avondbijeenkomst kritische noten bij de uitkomsten van de discussies in de werkgroepen

De heer Krikke, rechts, beantwoordt vragen vanuit de zaal.

energie verkregen wordt uit zonnecellen.

Einde familiebedrijf

Het was vanzelfsprekend dat dit onderwerp bij de discussies aan bod kwam. De schaalvergroting en de scheiding van het grondbezit en de productie zou de oorzaak zijn. Professor Rabbinge onderstreepte deze gedachte. Boeiend was te bedenken dat de professor nog steeds op het eeuwenoude bezit van de boerenfami-

De verstedelijking in Almere

De discussie met de zaal

ren van stad en platteland zou nog een ander voordeel kunnen hebben. Het zou de stedeling en de agrariër dichter bij elkaar brengen, wat voor beiden voordelig zou kunnen zijn. Daarbij werd ook gesproken over de opeenhoping van de verstedelijking in het zuiden van de provincie. Men brak daarbij een lans voor een grotere spreiding van de bewoning. Wooneenheden, wijken?, in een omgeving waar zowel het platteland, als de natuur en de recreatie een plaats zouden kunnen vinden.

lie Rabbinge woonde.

Integratie stad en platteland

De grootste verandering die verwacht werd, was de integratie van de stad en het platteland. Als het aan veel boeren lag, zou dat morgen de dag een realiteit zijn. De hoop werd uitgesproken dat de overheden aan deze trend zouden willen meewerken. Rabbinge gaf een voorbeeld van een dergelijke integratie.

Tuinbouw in afgesloten ruimten op de daken van kantoren en woontorens. De benodigde energie zou afkomstig moeten zijn van zonnecellen, waarbij het energieoverschot geleverd kon worden aan de gebruikers van de gebouwen. Het integre-

Het volgende symposium

Het was dus niet zo vreemd, dat zeer veel deelnemers aan het symposium vroegen of ze een uitnodiging konden krijgen voor het symposium in Zeewolde, waar de (her)inrichting van de Flevolandse buitenstedelijke ruimte besproken gaat worden. De datum waarop dat symposium gehouden wordt is 17 mei en zal evenals in Dronten verdeeld worden over een middag- en een avondsessie.

Bedankt

Dat de deelnemers, na afloop van ons eerste symposium - van een reeks van zes - zo enthousiast waren over die bijeenkomst, was iets dat wij gehoopt, maar niet verwacht hadden.. Dat enthousiasme was achteraf gezien echter heel goed verklaarbaar.

Het symposium waarin over de toekomst van de agrarische sector gesproken en gediscussieerd werd, kwam namelijk voor velen van de deelnemers op het juiste moment.

Daar droegen ook de inspirerende inleidingen van de inleiders van de dag bij aan.

Wij noemen nogmaals: professor dr. Rabbinge en dr. A.T. Krikke, beiden van de universiteit van Wageningen, dr. P. de Groot van Rabo Nederland en Herman Vermeer, agrariër en lid van het Europese Parlement. De boodschap die in hun inleidingen was opgesloten, was niet altijd even prettig, maar wel eerlijk en de 'nieuwe kansen kwamen eveneens ruimschoots aan bod.

Wij zijn die inleiders veel dank verschuldigd, ook vanwege hun belangeloze en spontane medewerking en inzet.

Onze dank geldt eveneens het bestuur, de directie en het personeel van de Christelijke Agrarische Hogeschool in Dronten waar wij te gast waren. Hun gastvrijheid en medewerking waren hartverwarmend.

Daarom: "Bedankt iedereen, die heeft bijgedragen aan het succes van deze leerzame dag."

Bestuur van de Stichting Vitaal en Ondernemend Flevoland

Eind 2002 vormden de Kamer van Koophandel Flevoland, de Milieuraad Almere, de NLTO, de Rabobank Groep, de SEOR Flevoland en de Vereniging Bedrijfskring Almere een 'denktank'. Het was hun gezamenlijk doel breed ter discussie te stellen op welke wijze de verstedelijking zich in de toekomst in Flevoland zal manifesteren en welke veranderingen er zich in het gebied zullen en kunnen voordoen. De vraag is ook welke de meest wenselijke ontwikkelingen zijn voor elk deel van Flevoland.

Het staat vast dat de Flevolandse ruimte onder de druk zal blijven staan van de steeds verder uitdijende Randstad. De toekomstige groei van Almere is daarvan een te voorzien effect. De potentiële groei tot 400.000 inwoners in 2030, de zogenaamde 'schaalsprong', werd het onderwerp van de studie Integraal Ontwikkelings Plan (IOP) Almere. De verstedelijking zal echter niet stoppen bij Almere, maar zal zich ook in de rest van het Flevolandse gebied laten gelden.

De 'denktank' gaf het gezamenlijk initiatief vorm in de Stichting Vitaal en Ondernemend Flevoland, kortweg de V.O.F. Het bestuur van de stichting, bestaande uit personen die aan de instellingen verbonden zijn en enige andere deskundigen, zet zich in om de hiervoor genoemde doelstellingen te realiseren.

